2011071915472100১

RNI No. MAHBIL/2009/31748
Reg. No. MH/MR/South-324/2010-12

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग एक-अ—मध्य उप-विभाग

वर्ष ३, अंक २२(३)] मंगळवार, जुलै ५, २०११/आषाढ १४, शके १९३३ [पृष्ठे ७, किंमत : रुपये २०.००

असाधारण क्रमांक ६६

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या, ग्रामपंचायती, नगरपरिषदा, प्राथमिक शिक्षण आणि स्थानिक निधी लेखापरीक्षा अधिनियम यांखालील (भाग चार-ब मध्ये प्रसिद्ध करण्यात आलेले आदेश व अधिसूचना यांव्यतिरिक्त) आदेश व अधिसूचना.

नगर विकास विभाग

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२, दिनांक ५ जुलै, २०११.

अधिसूचना

महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगर पंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५.

क्रमांक एमएमसी-२०११/१९७/सीआर-७७/नवि-३२(३).—ज्याअर्थी, मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका, नागपूर शहर महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी (सुधारणा) अध्यादेश, २०११ (सन २०११ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक १३) अन्वये महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम १९६५ (सन १९६५ चा महा. क्रमांक ४०) यामध्ये सुधारणा करण्यात आली असून त्याद्वारे, नगरपरिषदेतील प्रत्येक प्रभागांमध्ये शक्य तेथवर चार मात्र, तीनपेक्षा कमी नाहीत आणि पाचपेक्षा अधिक होणार नाहीत इतके परिषद सदस्य निवडून देण्यात येतील अशी तरतूद करण्यात आलेली आहे ;

आणि ज्याअर्थी, उक्त तरतुदी अंमलात आणण्याच्या उद्देशाने महिलांकरिता तसेच अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, नागरिकांचा मागासवर्ग यांतील उमेदवारांकरिता परिषदेतील प्रभागांमध्ये परिषद सदस्यांच्या राखीव जागांचे वाटप करण्याच्या आणि त्या चक्रानुक्रमाने फिरविण्यासंबंधात नियम करणे इष्ट वाटते ;

आणि ज्याअर्थी याबाबत तात्काळ कार्यवाही करण्यासाठी या नियमांची पूर्वप्रसिद्धीची शर्त काढून टाकणे, जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल महाराष्ट्र शासनाची खात्री पटली आहे ;

त्याअर्थी आता, महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ याच्या कलम १७ चे पोट-कलम (२) खंड (क्यू) आणि कलम ३२१ द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा आणि या संदर्भात त्यास समर्थ करणा-या इतर सर्व अधिकारांचा वापर करुन तसेच या संदर्भात अगोदर काढलेल्या इतर सर्व अधिसूचना, आदेश, नियम, इत्यादींचे अधिक्रमण करुन, महाराष्ट्र शासन, राज्य निवडणूक आयुक्तांशी विचारविनिमय केल्यानंतर, याद्वारे पुढील नियम करीत आहे, ते असे :—

१. **संक्षिप्त नाव.**—या नियमांना महाराष्ट्र नगरपरिषदा व नगरपंचायती (प्रभागांमध्ये राखीव जागांचे वाटप करणे आणि त्या जागा चक्रानुक्रमे फिरविण्याची पध्दत) नियम, २०११ असे म्हणावे.

२. **व्याख्या.**—(एक) या नियमांमध्ये, संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अपेक्षित नसेल तर,—

(क) " अधिनियम " याचा अर्थ, महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ (सन १९६५ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक ४०) असा आहे ;

(ख) "प्रभाग" याचा अर्थ, परिषद सदस्यांना निवडून देण्याच्या प्रयोजनार्थ, परिषदेचे क्षेत्र ज्या प्रादेशिक मतदारसंघांमध्ये विभागलेले असेल त्यांच्यापैकी प्रादेशिक मतदारसंघ, असा आहे.

(दोन) या नियमांमध्ये वापरलेले, परंतु या अगोदर व्याख्या न केलेले शब्द व शब्दप्रयोग यांना या अधिनियमामध्ये जो अर्थ नेमून दिलेला असेल तोच अर्थ असेल.

३. अनुसूचित जातींसाठी राखून ठेवलेल्या जागांचे वाटप करण्याची व त्या चक्रानुक्रमे फिरविण्याची पद्धत.—

(१) अनुसूचित जातींच्या उमेदवारांसाठी परिषद सदस्यांच्या जागा राखून ठेवण्याकरिता, प्रथम प्रभागांची मांडणी ही, ज्या प्रभागातील अनुसूचित जातीच्या लोकसंख्येची टक्केवारी त्या प्रभागातील एकूण लोकसंख्येच्या तुलनेत सर्वाधिक असेल अशा प्रभागापासून सुरुवात करुन, उतरत्या क्रमाने करण्यात येईल.

(२) जेथे अनुसूचित जातींच्या उमेदवारांसाठी राखून ठेवावयाच्या सदस्यांच्या जागांची संख्या, एखाद्या परिषदेतील प्रभागांच्या संख्येइतकी किंवा कमी असेल तेथे, प्रत्येक प्रभागातील एक जागा ही, अनुसूचित जातींच्या लोकसंख्येची टक्केवारी सर्वाधिक असलेल्या प्रभागापासून सुरुवात करुन उतरत्या क्रमाने अनुसूचित जातींसाठी नेमून देण्यात येईल:

परंतु, परिषदेच्या सर्व प्रभागांमध्ये असे आरक्षण चक्रानुक्रमे फिरविले जाईपर्यंत, ज्या प्रभागात अनुसूचित जातींसाठी अशी कोणतीही जागा यापूर्वी राखून ठेवलेली नव्हती अशा प्रभागांकरिता, परिषदेच्या पुढील निवडणुकांमध्ये, शक्य होईल तेथवर, या पोट-नियमाखाली राखून ठेवलेल्या जागा चक्रानुक्रमे फिरविण्यात येतील.

(३) जेथे अनुसूचित जातींच्या उमेदवारांसाठी राखून ठेवावयाच्या परिषद सदस्यांच्या जागांची संख्या ही, परिषदेतील प्रभागांच्या संख्येपेक्षा जास्त असेल तेथे,

प्रथम, प्रत्येक प्रभागातील एक जागा अनुसूचित जातींसाठी नेमून देण्यात येईल; आणि

त्यानंतर, उर्वरित राखीव जागा नेमून देण्याच्या प्रयोजनासाठी, अनुसूचित जातींसाठी राखून ठेवावयाच्या सर्व जागा नेमून दिल्या जाईपर्यंत, अनुसूचित जातींच्या लोकसंख्येची टक्केवारी सर्वाधिक असलेल्या प्रभागापासून सुरुवात करुन उतरत्या क्रमाने, प्रभागातील एक जागा, अनुसूचित जातींसाठी नेमून देण्यात येईल :

परंतु, परिषदेच्या सर्व प्रभागांमध्ये, असे आरक्षण चक्रानुक्रमे फिरविले जाईपर्यंत, ज्या प्रभागात अनुसूचित जातींसाठी केवळ एकच जागा यापूर्वी राखून ठेवलेली होती अशा प्रभागांकरिता, परिषदेच्या पुढील निवडणुकांमध्ये, शक्य होईल तेथवर, या पोट-नियमाखाली राखून ठेवलेल्या जागा चक्रानुक्रमे फिरविण्यात येतील.

४. अनुसूचित जमातींसाठी राखून ठेवलेल्या जागांचे वाटप करण्याची व त्या चक्रानुक्रमे फिरविण्याची पद्धत.—

(१) अनुसूचित जमातींच्या उमेदवारांसाठी परिषद सदस्यांच्या जागा राखून ठेवण्याकरिता, प्रथम प्रभागांची मांडणी ही, ज्या प्रभागातील अनुसूचित जमातीच्या लोकसंख्येची टक्केवारी त्या प्रभागातील एकूण लोकसंख्येच्या तुलनेत सर्वाधिक असेल अशा प्रभागापासून सुरुवात करुन, उतरत्या क्रमाने करण्यात येईल.

(२) जेथे अनुसूचित जमातींच्या उमेदवारांसाठी राखून ठेवावयाच्या सदस्यांच्या जागांची संख्या, एखाद्या परिषदेतील प्रभागांच्या संख्येइतकी किंवा कमी असेल तेथे, प्रत्येक प्रभागातील एक जागा, ही, अनुसूचित जमातींच्या लोकसंख्येची टक्केवारी सर्वाधिक असलेल्या प्रभागापासून सुरुवात करुन उतरत्या क्रमाने अनुसूचित जमातींसाठी नेमून देण्यात येईल:

परंतु, परिषदेच्या सर्व प्रभागांमध्ये असे आरक्षण चक्रानुक्रमे फिरविले जाईपर्यंत, ज्या प्रभागात अनुसूचित जमातींसाठी अशी कोणतीही जागा यापूर्वी राखून ठेवलेली नव्हती अशा प्रभागांकरिता, परिषदेच्या पुढील निवडणुकांमध्ये, शक्य होईल तेथवर, या पोट-नियमाखाली राखून ठेवलेल्या जागा चक्रानुक्रमे फिरविण्यात येतील.

(३) जेथे अनुसूचित जमातींच्या उमेदवारांसाठी राखून ठेवावयाच्या सदस्यांच्या जागांची संख्या ही, परिषदेतील प्रभागांच्या संख्येपेक्षा जास्त असेल तेथे,

प्रथम, प्रत्येक प्रभागातील एक जागा अनुसूचित जमातींसाठी नेमून देण्यात येईल आणि

त्यानंतर, उर्वरित राखीव जागा नेमून देण्याच्या प्रयोजनासाठी, अनुसूचित जमातींसाठी राखून ठेवावयाच्या सर्व जागा नेमून दिल्या जाईपर्यंत, अनुसूचित जमातींच्या लोकसंख्येची टक्केवारी सर्वाधिक असलेल्या प्रभागापासून सुरुवात करुन उतरत्या क्रमाने, प्रभागातील एक जागा, अनुसूचित जमातींसाठी नेमून देण्यात येईल:

परंतु, परिषदेच्या सर्व प्रभागांमध्ये, असे आरक्षण चक्रानुक्रमे फिरविले जाईपर्यंत, ज्या प्रभागात अनुसूचित जमातींसाठी केवळ एकच जागा यापूर्वी राखून ठेवलेली होती अशा प्रभागांकरिता, परिषदेच्या पुढील निवडणुकांमध्ये, शक्य होईल तेथवर, या पोट-नियमाखाली राखून ठेवलेल्या जागा चक्रानुक्रमे फिरविण्यात येतील.

५. नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गाकरिता जागांचे वाटप करण्याची व त्या चक्रानुक्रमे फिरविण्याची पद्धत.—

(१) नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गासाठी राखून ठेवावयाच्या सदस्यांच्या जागा पुढे दिलेल्या रीतीने प्रभागांना नेमून देण्यात येतील.—

(एक) प्रथम प्रत्येक प्रभागातील एक जागा नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गाकरिता नेमून देण्यात येईल:

परंतु, जर तीन जागा असलेल्या एखाद्या प्रभागातील दोन जागा ह्या, अगोदरच अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातींसाठी राखून ठेवलेल्या असतील तर, असा प्रभाग हा, या खंडानुसार व पुढील खंड (दोन) नुसार नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गासाठी जागा नेमून देण्याकरिता विचारात घेण्यात येणार नाही.

(दोन) नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गासाठी राखून ठेवावयाच्या उर्वरित जागा, कोणत्याही असल्यास, पुढील पध्दतीने नेमून देण्यात येतील, ती अशी :—

(क) जेथे पाच सदस्यांचा प्रभाग असेल आणि, त्या प्रभागात, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्ग यांच्यासाठी तीन पेक्षा अधिक होणार नाहीत इतक्या एकूण जागा राखून ठेवलेल्या असतील तेथे, नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गासाठी आणखी एक जागा त्या प्रभागात नेमून देण्यात येईल.

(ख) पोट-नियम (१) (एक) आणि (१) (दोन) (क) मध्ये तरतूद केल्याप्रमाणे जागांचे वाटप केल्यानंतर, जर तेथे नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गासाठी नेमून द्यावयाच्या आणखी काही जागा शिल्लक असतील तर, ज्या प्रभागातील किमान तीन जागा बिनराखीव राहिलेल्या असतील त्या प्रभागांमधून सोडतीने या जागा नेमून देण्यात येतील.

(ग) पोट-नियम (१) (एक) आणि (१) (दोन) (क) आणि (ख) मध्ये तरतूद केल्याप्रमाणे जागांचे वाटप केल्यानंतर, जर तेथे नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गासाठी नेमून द्यावयाच्या आणखी काही जागा शिल्लक असतील तर, ज्या प्रभागातील किमान दोन जागा बिनराखीव राहिलेल्या असतील त्या प्रभागांमधून सोडतीने या जागा नेमून देण्यात येतील.

(घ) पोट-नियम (१) (एक) आणि (१) (दोन) (क), (ख) आणि (ग) मध्ये तरतूद केल्याप्रमाणे जागांचे वाटप केल्यानंतर, जर तेथे नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गासाठी नेमून द्यावयाच्या आणखी काही जागा शिल्लक असतील तर, ज्या प्रभागातील किमान एक जागा बिनराखीव राहिली असेल त्या प्रभागांमधून सोडतीने या जागा नेमून देण्यात येतील.

(२) नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गाकरिता अशाप्रकारे राखून ठेवलेल्या जागा, शक्य तेथवर, ज्या प्रभागांमध्ये अगोदरच्या निवडणुकांमध्ये नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गाकरिता जागा राखून ठेवण्यात आली नव्हती अशा प्रभागांसाठी, जोपर्यंत नगर परिषदेतील प्रत्येक प्रभागामध्ये चक्रानुक्रमे फिरविल्या जात नाहीत तोपर्यंत, नगर परिषदेच्या त्यानंतरच्या निवडणुकांमध्ये चक्रानुक्रमे फिरविण्यात येतील.

६. महिलांसाठी जागा नेमून देण्याची व त्या चक्रानुक्रमे फिरविण्याची पद्धत.—

(१) एखाद्या प्रभागात महिलांसाठी राखून ठेवावयाच्या सदस्यांच्या जागांची संख्या ही खालीलप्रमाणे असेल :—

(एक) तीन किंवा चार जागा असलेल्या प्रभागातील दोन जागा ह्या महिलांसाठी राखून ठेवण्यात येतील.

(दोन) पाच जागा असलेल्या प्रभागातील तीन जागा महिलांसाठी राखून ठेवण्यात येतील. परंतु, प्रत्येकी तीन जागांचे दोन प्रभाग असलेल्या नगर परिषदेत, तीन जागांच्या एका प्रभागामधील दोन जागा महिलांकरिता राखून ठेवण्यात येतील आणि तीन जागांच्या दुसऱ्या प्रभागामधील एक जागा महिलांकरिता राखून ठेवण्यात येईल. आणि असे करताना यौ तीन जागांच्या दोन प्रभागांपैकी कोणत्या प्रभागात पहिल्या निवडणुकीच्यावेळी महिलांकरीता दोन जागा असतील हे या दोन प्रभागांतून सोडतीने निश्चित करण्यात येईल आणि ही परिस्थिती पुढील निवडणुकीत उलट होईल.

(२) अनुसूचित जाती आणि, अनुसूचित जमातीतील महिलांसाठी राखून ठेवावयाच्या जागा उपरोक्त पोटनियम (१) च्या अधीन राहून पुढील रीतीने राखून ठेवण्यात येतील.—

(क) प्रथम अनुसूचित जातीतील महिलांसाठी राखून ठेवावयाच्या जागा या अनुसूचित जातींसाठी राखीव जागा असलेल्या प्रभागांमधून सोडतीने नेमून देण्यात येतील.

(ख) त्यानंतर, अनुसूचित जमातीतील महिलांकरिता राखून ठेवावयाच्या जागा या, अनुसूचित जमातींकरिता राखीव जागा असलेल्या प्रभागांमधून सोडतीने नेमून देण्यात येतील.

(३) नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गातील महिलांसाठी राखून ठेवावयाच्या जागा उपरोक्त पोटनियम (१) च्या अधीन राहून पुढील रीतीने राखून ठेवण्यात येतील.—

(क) प्रथम ज्या प्रभागामध्ये नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गाकरिता दोन जागा राखीव असतील त्या, प्रभागामधील एक जागा थेट नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गातील महिलांकरिता राखून ठेवण्यात येईल.

(ख) त्यानंतर,ज्या प्रभागांमध्ये एक किंवा अधिक जागा एकतर अनुसूचित जाती किंवा अनुसूचित जमाती किंवा दोन्हीकरीता राखीव असतील, परंतु त्या जागा, त्या प्रवर्गातील महिलांसाठी राखीव नसतील तर, अशा प्रभागातील नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गाची जागा महिलांकरिता राखून ठेवण्यात येईल.

(ग) अशाप्रकारे जागा नेमून दिल्यानंतर, जर नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गातील महिलांकरिता राखीव असलेल्या कोणत्याही जागा शिल्लक राहात असतील तर, त्या जागा, पोट-नियम (३) (क) व (३) (ख) मध्ये नमूद केलेले मात्र, पाच जागा नसलेले प्रभाग आणि ज्या प्रभागांमध्ये पोट-नियम (१) अनुसार अशा आरक्षणासाठी विहित केलेल्या संख्यात्मक मर्यादेपर्यंत महिलांसाठी अगोदरच जागा राखून ठेवलेल्या असतील असे प्रभाग वगळून, उर्वरित प्रभागांमधून सोडतीने नेमून देण्यात येतील.

(४) एकदा अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्गातील महिलांकरिता समुचित प्रभागांमध्ये जागा राखून ठेवण्यात आल्यानंतर, महिलांकरिता राखीव असलेल्या उर्वरित जागा, ज्या प्रभागांमध्ये पोट-नियम (१) च्या तरतुदींच्या अधीनतेने महिलांचे आरक्षण पूर्ण करण्याकरिता आवश्यक असतील त्या मर्यादेपर्यंत नेमून देण्यात येतील.

(५) या नियमांच्या प्रारंभानंतरच्या पुढील निवडणुकीमध्ये, शक्य असेल तेथवर, सर्व प्रभागांमध्ये असे महिलांचे आरक्षण चक्रानुक्रमाने नेमून दिले जाईपर्यंत, परिषदेच्या यापूर्वीच्या निवडणुकांमध्ये एखाद्या विशिष्ट प्रवर्गातील महिलांसाठी जेथे अशी कोणतीही जागा नेमून देण्यात आली नव्हती त्या प्रभागांसाठी, त्या प्रवर्गातील महिलांसाठी राखीव जागा चक्रानुक्रमे नेमून देण्यात येतील.

स्पष्टीकरण.—हा नियम आणि नियम ३, ४ व ५ याखालील चक्रानुक्रमे फिरविण्याच्या प्रयोजनासाठी, या नियमांच्या प्रारंभानंतर घेतलेल्या सार्वत्रिक निवडणुका ह्या, प्रथम निवडणूक असल्याचे मानण्यात येईल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

आ. श्रा. जिवने,
शासनाचे उप सचिव.

URBAN DEVELOPMENT DEPARTMENT

Mantralaya, Mumbai 400 032, dated the 5th July 2011

NOTIFICATION

MAHARASHTRA MUNICIPAL COUNCILS, NAGAR PANCHAYAT AND INDUSTRIAL TOWNSHIPS ACT, 1965.

No. MMC-2011/197/CR-77/UD-32 (3).—Whereas by the Bombay Provincial Municipal Corporations, the City of Nagpur Corporation and the Maharashtra Municipal Councils, Nagar Panchayats and Industrial Townships (Amendment) Ordinance, 2011 (Mah. Ord. XIII of 2011) the Maharashtra Municipal Councils, Nagar Panchayats and Industrial Townships Act, 1965 (Mah. XL of 1965) has been amended to provide that each of the wards in the Council shall elect as far as possible four councillors but not less than three and not more than five councillors ;

And Whereas, to give effect to the said provision, it is considered expedient to frame the rules regarding the manner of allotment and rotation of reservation of seats of councillors in wards in the Council for Women and the candidates belonging to the Scheduled Castes, Scheduled Tribes and Backward Class of Citizens ;

And Whereas, the Government of Maharashtra is satisfied that circumstances exist which render it necessary to take immediate action in this behalf by dispensing with the condition of previous publication of these rules ;

Now, therefore, in exercise of the powers conferred by clause (q) of sub-section (2) of section 17 read with section 321 of the Maharashtra Municipal Councils, Nagar Panchayats and Industrial Townships Act, 1965, and of all other powers enabling it in that behalf, and in supersession of all other notifications, orders, rules, etc. issued previously in this behalf, the Government of Maharashtra, after consultation with the State Election Commissioner, hereby makes the following rules, namely :—

1. *Short title*.—These rules may be called the Maharashtra Municipal Councils (Manner of Allotment and Rotation of Reservation of Seats of Councillors in Wards) Rules, 2011.

2. *Definitions*.—(I) In these rules, unless the context otherwise requires,—

(*a*) " Act " means the Maharashtra Municipal Councils, Nagar Panchayats and Industrial Townships Act, 1965 (Mah. XL of 1965) ;

(*b*) " ward " means the territorial constituencies into which the area of the Council is divided for the purpose of electing councillors.

(II) Words and expressions used in these rules but not defined herein-above shall have the same meanings as respectively assigned to them in the Act.

3. *Manner of allotment and rotation of seats reserved for the Scheduled Castes*.—(1) For reserving seats of councillors for the candidates belonging to the Scheduled Castes, the wards shall be first arranged in descending order, beginning with a ward where the percentage of population of the Scheduled Castes with regard to the total population of such ward is the highest.

(2) Where the number of seats of councillors to be reserved for the candidates belonging to the Scheduled Castes is equal to or less than the number of wards in a Council, one seat in each ward shall be allotted to the Scheduled Castes, beginning in the descending order with the ward having the highest percentage of population of the Scheduled Castes :

Provided that, the seats reserved under this sub-rule shall be rotated, as far as possible, in the subsequent elections to the Council to such wards in which no such seat had been previously reserved for the Scheduled Castes until such reservation is provided in all the wards in the Council by rotation.

(3) Where the number of seats of councillors to be reserved for the candidates belonging to the Scheduled Castes, is more than the number of wards in a Council,—

(*a*) firstly, one seat in each ward shall be allotted for the Scheduled Castes; and

(*b*) then for the purpose of allotting the remaining reserved seats, beginning in the descending order with the ward having the highest percentage of population of the Scheduled Castes, one seat in the ward, shall be allotted to the Scheduled Castes till all the seats to be reserved for the Scheduled Castes are allotted :

Provided that, the seats reserved under this sub-rule shall be rotated, as far as possible, in the subsequent elections to the Council to such wards in which only one seat had been previously reserved for Scheduled Castes until such reservation is provided in all the wards in the Council by rotation.

4. *Manner of allotment and rotation of seats reserved for the Scheduled Tribes*.—(1) For reserving seats of councillors for the candidates belonging to the Scheduled Tribes, the wards shall be first arranged in descending order, beginning with a ward where the percentage of population of the Scheduled Tribes with regard to the total population of such ward is the highest.

(2) Where the number of seats of councillors to be reserved for the candidates belonging to the Scheduled Tribes is equal to or less than the number of wards in a Council, one seat in each ward shall be allotted to the Scheduled Tribes, beginning in the descending order with the ward having the highest percentage of population of the Scheduled Tribes ;

Provided that, the seats reserved under this sub-rule shall be rotated, as far as possible, in the subsequent elections to the Council to such wards in which no such seat had been previously reserved for Scheduled Tribes until such reservation is provided in all the wards in the Council by rotation.

(3) Where the number of seats of councillors to be reserved for the candidates belonging to the Scheduled Tribes, is more than the number of wards in a Council,—

(*a*) firstly, one seat in each ward shall be allotted for the Scheduled Tribes; and

(*b*) then for the purpose of allotting the remaining reserved seats, beginning in the descending order with the ward having the highest percentage of population of the Scheduled Tribes, one seat in the ward, shall be allotted to the Scheduled Tribes till all the seats to be reserved for the Scheduled Tribes are allotted :

Provided that, the seats reserved under this sub-rule shall be rotated, as far as possible, in the subsequent elections to the Council to such wards in which only one seat had been previously reserved for Scheduled Tribes until such reservation is provided in all the wards in the Council by rotation.

5. *Manner of allotment and rotation of seats for Backward Class of Citizens.*—(1) The seats of councillors to be reserved for Backward Class of Citizens shall be allotted to the wards in the following manner :—

(*i*) firstly, one seat in each ward shall be allotted for the Backward Class of Citizens :

Provided that, if two seats are already reserved in all for the Scheduled Castes and Scheduled Tribes in a ward having three seats, then such ward shall not be considered for the allotment of a seat for the Backward Class of Citizens under this clause and the clause (ii) below.

(*ii*) the remaining seats, if any, to be reserved for the Backward Class of Citizens, shall be allotted in the following manner, namely :—

(*a*) Where there is a ward with five seats and, in all, not more than two seats are reserved in that ward for the Scheduled Castes, Scheduled Tribes and Backward Class of Citizens, then one more seat of the Backward Class of Citizens shall be allotted to that ward.

(*b*) After allotment of seats as provided in sub-rules (1)(i) and (1)(ii)(a), if there are still some more seats to be allotted for the Backward Class of Citizens, then seats shall be allotted by drawing of lots from amongst those wards where at least three seats have remained unreserved.

(*c*) After allotment of seats as provided in sub-rules (1)(i), (1)(ii)(a) and (b), if there are still some more seats to be allotted for the Backward Class of Citizens, then seats shall be allotted by drawing of lots from amongst those wards where at least two seats have remained unreserved.

(*d*) After allotment of seats as provided in sub-rules (1)(i) and (1)(ii)(a), (b) and (c), if there are some more seats to be allotted for the Backward Class of Citizens, then seats shall be allotted by drawing of lots from amongst those wards where at least one seat has remained unreserved.

(2) The seats so reserved for the Backward Class of Citizens shall be rotated, as far as possible, in the subsequent elections to the Council to such wards in which no seat had been reserved in the previous elections for the Backward Class of Citizens until such reservation is given by rotation in each of the ward in the Council.

6. *Manner of allotment and rotation of seats for women.*—(1) The number of seats of councillors to be reserved for women in a ward shall be as under :—

(*i*) in the wards having three seats or four seats, two seats shall be reserved for women;

(*ii*) in a ward having five seats, three seats shall be reserved for women :

Provided that, in a Council having two wards of three seats each, in one ward with three seats, two seats shall be reserved for women and in the other ward with three seats, one seat shall be reserved for women and the selection of ward from amongst the two wards with three seats, which shall have two seats for women, in the first election shall be decided by drawing the lots from those two wards and the situation would be reversed in the subsequent election.

(2) The seats to be reserved for women belonging to the Scheduled Castes and Scheduled Tribes shall be reserved, subject to the provisions of sub-rule (1), in the following manner :—

(*a*) Firstly, the seats to be reserved for women belonging to the Scheduled Castes shall be allotted by drawing lots from amongst the wards having the seats reserved for the Scheduled Castes;

(*b*) Thereafter, the seats to be reserved for women belonging to the Scheduled Tribes shall be allotted by drawing lots from amongst the wards having the seats reserved for the Scheduled Tribes;

(3) The seats to be reserved for women belonging to the Backward Class of Citizens shall be reserved, subject to the provisions of sub-rule (1), in the following manner :-

(*a*) Firstly, in a ward, where two seats are reserved for the Backward Class of Citizens, one seat shall be reserved directly for women belonging to the Backward Class of Citizens;

(*b*) Thereafter, in a ward, where there are one or more seats reserved for either the Scheduled Castes or the Scheduled Tribes or both but, not reserved for women belonging to that category, then, the seat reserved for the Backward Class of Citizens in such ward shall be reserved for women.

(c) After the seats are so allotted, if any seats remain to be reserved for women belonging to the Backward Class of Citizens, then such seats shall be allotted by drawing of lots from amongst the remaining wards, excluding those wards where seats are reserved for the Backward Class of Citizens under sub-rules (3) (a) and (3) (b), but not having five seats, and also excluding those wards where the seats are already reserved for women upto the numerical limit prescribed for such reservation under sub-rule (1).

(4) Once the seats are reserved in the appropriate wards for women belonging to the Scheduled Castes, Scheduled Tribes and the Backward Class of Citizens, then the remaining seats to be reserved for women shall be allotted in various wards upto the numerical limit prescribed for such reservation under sub-rule (1).

(5) The seats reserved for the Women in a particular category shall be allotted by rotation, as far as possible, in the subsequent election to the Council after commencement of these rules to the wards where no such seat was allotted to women in that category in the previous election of the Council till all the wards are allotted such reservation by rotation.

Explanation.—For the purposes of rotation under this rule and rules 3, 4 and 5 the general election held after commencement of these rules shall be considered as the first election.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

A. S. JIWANE,

Deputy Secretary to Government.

ON BEHALF OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, PRINTED AND PUBLISHED BY SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI, PRINTED AT GOVERNMENT CENTRAL PRESS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004 AND PUBLISHED AT DIRECTORATE OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, 21-A,NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004. EDITOR : SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI.